

Stockholms
stad

Vägledning för framtagande av boendeplan

31 dec 2021- 31 dec 2031

Bostad med särskild service SoL och LSS

stockholm.se

Vägledning bostad med särskild service
SoL och LSS
Oktober 2021

Utgivare: Socialförvaltningen
Kontaktperson: Anna Colliander

Sammanfattning

Varje stadsdelsregion tar årligen fram en boendeplan som bland annat beskriver befintliga boenden, befintliga individuella avtal, pågående projekt och uppskattat behov.

Stadsdelsregionerna skriver boendeplanerna i en wordmall med fasta rubriker där stadsdelsregionerna i fritext kan kommentera den data som redovisas i excelformuläret.

Denna vägledning tar socialförvaltningen fram årsvis och är tänkt att vara ett stöd under arbetet med boendeplanen bostäder med särskild service SoL och LSS.

Vid frågor om vägledningen kontakta

Anna Colliander

anna.colliander@stockholm.se

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Vägledning för framtagande av boendeplan 31 dec 2021- 31 dec 2031 bostäder med särskild service SoL och LSS	5
Syfte och mål med boendeplanen	5
Bakgrund	5
Stadens organisation och ansvar för den samordnade boendeplanen	7
Beställaransvaret för nya grupp- och servicebostäder flyttas.....	8
Definitioner – bostad med särskild service	8
Regionernas boendeplaner	12
Skrivinstruktioner	13
Nya frågor i boendeplan 31/12 2021-31/12 2031	14
Tidplan för boendeplan 31/12 2021-31/12 2031	16

Vägledning för framtagande av boendeplan 31 dec 2021- 31 dec 2031 bostäder med särskild service SoL och LSS

Syfte och mål med boendeplanen

Med hjälp av en stadsövergripande boendeplan kan Stockholms stad öka möjligheterna att bättre planera och tillgodose alla brukares behov och önskemål vad gäller bostäder med särskild service inom valfrihetssystemet. Möjligheten att skapa variation i utbudet av bostäder, planera för utbyggnad av särskilda profilbostäder och tillsäkra den geografiska placeringen av bostäder över hela staden ökar.

Målen med den stadsövergripande boendeplanen är att tillgodose behoven av bostäder med särskild service samt att minska antal icke verkställda beslut och antal placeringar utanför valfrihetssystemet avseende dessa bostäder.

Bakgrund

Stadsövergripande boendeplan

I Stadens budget framgår att socialförvaltningen ska samordna arbetet med boendeplanen för bostäder för personer med funktionsnedsättning och bearbeta stadsdelsnämndernas/regionernas förslag samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning av behov och framtida trender

Boendeplan 2021-2031

Socialnämnden antog 25 maj Boendeplan 2021-2031 Dnr 3.1.1-150 2021. Av ärendet framgår bland annat; utbyggnadstakten motsvarar i nuläget inte behovet av bostäder med särskild service. Om alla planerade projekt färdigställs och planerade 560 lägenheter i bostad med särskild service tillkommer saknas det ändå 458 lägenheter för att nå stadsdelsregionernas uppskattade behov.

Befintliga boenden

Stadens befintliga lägenheter i bostäder med särskild service har ökat sedan föregående år, även om man kan notera att ökningen med 21 lägenheter från 1414 lägenheter 1435 lägenheter är så stor.

Två felrapporteringar i antal boenderapporteringar har korrigerats sedan föregående år då antal befintliga lägenheter borde varit 1401. Utifrån korrigerat antal lägenheter 2020 kan man konstatera att en ökning skett med 34 nya lägenheter.

Befintliga individuella avtal

För att regionerna ska kunna tillgodose behovet för alla personer med bedömt behov av bostad med särskild service har 431 individuella avtal tecknats med privata aktörer som inte anslutit sig till stadens LOV avtal. Anledningen att individuellt avtal tecknats är oftast platsbrist men också miljöfaktorer och särskilt anpassat stödbehov.

Antal individuella avtal har minskar från föregående år med 29 individuella avtal.

Pågående projekt

Då årets boendeplan har samma prognoslängd, tio år, som föregående års boendeplan kan man för första gången jämföra antalet pågående projekt över prognosperioden.

I förra årets boendeplan beräknade regionerna att 502 nya lägenheter i grupp eller servicebostad skulle tillkomma under prognosperioden. I årets boendeplan beräknas 560 nya lägenheter tillkomma under prognosperioden vilket är en ökning med 58 lägenheter.

Uppskattat behov

Regionens uppskattade behov utgår från personer äldre än 18 år, befintlig kö, kommande behov, kända barn med behov, prognostiserad befolkning och placeringar i andra insatser inom LOV som har behov av bostad med särskild service. Lägenheter i befintliga boenden och individuella avtal är inte medräknade utan det är behovet utöver dem som uppskattats.

Regionerna uppskattar ett fortsatt ökat behov av lägenheter i bostad med särskild service inom alla boendekategorier. För att möta behovet behöver 1018 lägenheter tillkomma under prognosperioden. Regionerna uppskattar det totala behovet till 2453 vilket är 177 lägenheter mer än Swecos prognos.

Swecos prognos

Swecos prognos visar att behovet av bostäder med särskild service inom funktionsnedsättning beräknas öka från 1 757 år 2020 till 2 390 år 2030. Inom socialpsykiatri beräknas behovet öka från

dagens 173 personer till 240. Totalt 2630 lägenheter år 2031 för båda målgrupperna SoL och LSS.

Stadens organisation och ansvar för den samordnade boendeplanen

Styrgrupp

Boendeplanen ska samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen.

Genomförandegruppen

I staden finns en särskild genomförandegrupp där berörda verksamheter ingår under ledning av socialnämnden.

Granskningsgruppen

Genomförandegruppens granskningsgrupp yttrar sig över samtliga ny- eller ombyggnadsprojekt av boenden.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningen samordnar arbetet med boendeplanerna: Förvaltningen sammanställer regionernas planer och förelägger socialnämnden en kommunövergripande boendeplan som därefter lämnas till kommunstyrelsen. Socialförvaltningen ansvarar också för samordningen av utbyggnad av boendeformer inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri. Förvaltningen håller en lista aktuell på planerade boenden och stämmer löpande av den med stadsdelsförvaltningarna.

Regionerna

För att stärka samordningen i stadens utförarverksamhet och därmed minska kostnaden och risken för tomgångsplatser för enskilda stadsdelsnämnder är nämnderna indelade i fyra regioner:

- Västerort – Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista och Bromma.
- Innerstaden – Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm och Södermalm.
- Östra söderort – Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck och Farsta.
- Västra söderort – Hägersten-Älvsjö och Skärholmen.

Boendeplanerna tas fram på regionnivå.

Stadsdelsförvaltningarna

Stadsdelsförvaltningarna ansvarar för att beställa boenden inom sitt stadsdelsnämndsområde. Socialförvaltningen följer upp detta. Stadsdelsförvaltningarna ansvarar också för att tillsammans med övriga förvaltningar inom regionen årligen göra en boendeplan. Regionens boendeplan redovisas och godkänns av respektive stadsdelsnämnd.

Beställaransvaret för nya grupp- och servicebostäder flyttas

I budget 2022 har Socialförvaltningen fått i uppdrag att; ”Beställa bostäder med särskild service LSS inom verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning” Det betyder att ansvaret för att beställa nya bostäder med särskild service LSS övergår från stadsdelsförvaltningarna till socialförvaltningen. Hur denna verksamhetsförändring ska ske kommer att utredas fram till årsskiftet. Även organisationen och ansvaret för den samordnade boendeplanen kan komma att förändras. Socialförvaltningen återkommer med information.

Arbetet med boendeplanen 31/12 2021-31/12 2031 löper på som tidigare år.

Definitioner – bostad med särskild service

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

I propositionen till Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, beskrivs att huvudformerna för bostad med särskild service är servicebostad och gruppboende.

Gruppboende

Boende i gruppboende är till för vuxna personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. I gruppboendet ska det finnas en tillräcklig fast kollektiv bemanning som i huvudsak ska täcka den enskildes hela stödbehov. Antalet boende i en gruppboende bör vara litet. Enligt Socialstyrelsen bör det i regel endast vara tre till fem personer som bor i gruppboendet. Ytterligare någon boende bör kunna accepteras, men endast under förutsättning att samtliga personer som bor i gruppboendet

tillförsäkras goda levnadsvillkor. De enskilda lägenheterna ska vara fullvärdiga och finnas i direkt anslutning till gemensamma utrymmen, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet.

Servicebostad

En servicebostad består av fullvärdiga lägenheter som är geografiskt samlade och som har tillgång till gemensamhetsutrymmen. Dygnet-runt-stöd med en fast personalgrupp finns och den enskilde ska erbjudas stöd i den egna lägenheten utifrån sitt behov. Lägenheterna är ofta anpassade efter den enskildes behov och samlade i samma hus eller i kringliggande hus. Servicebostad är en insats som kan vara lämplig för den som inte klarar av att bo i ordinärt boende men som inte har ett så omfattande behov av stöd och service att ett boende i gruppboende är nödvändigt. I en servicebostad kan det bo fler personer än i en gruppboende. Antalet boende bör dock vara så begränsat att serviceboendet integreras i bostadsområdet för att undvika en institutionell boendemiljö.

Socialtjänstlagen, SoL

Bostad med särskild service enligt Socialtjänstlag (2001:453), SoL, är en permanent boendeform och utgörs vanligen av gruppboende eller servicebostad. Personer med funktionsnedsättning som inte omfattas av LSS men som på grund av sin funktionsnedsättning är i behov av bostad med särskild service kan bli beviljade insatsen enligt SoL.

Gruppboende

Gruppboende enligt SoL är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och stödbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Gruppboendet består av ett mindre antal lägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen i direkt anslutning till varandra, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet.

Servicebostad

Servicebostad utgörs av fullvärdiga lägenheter med god tillgänglighet där stöd och service kan ges dygnet runt och som är geografiskt samlade. Personligt stöd ska ges i den omfattning den enskilde behöver. Stödet ska utgå från en fast personalgrupp. De som bor i en servicebostad bör ha tillgång till samvaro i en gemensamhetslokal eller träffpunkt. Lägenheterna ska vara spridda och inte lokaliserade till samma port/trappuppgång.

Samtliga bostäder med särskild service omfattas av hälso- och sjukvårdsansvar upp till sjuksköterskenivå och personal ska finnas att tillgå dygnet runt. Dessa två kriterier skiljer bostad med särskild

service från t ex stödboende, som inte har dessa krav. Det är viktigt att boendet inte har en institutionell prägel.

Inom Stockholms stad finns ännu inga servicebostäder som kan räknas som bostad med särskild service enligt SoL.

Profilboende

Med profilboende avses boende med särskild service som profilerar sig mot särskilda målgrupper utifrån gemensamma sjukdomsdiagnoser eller funktionsnedsättningar som kräver specialistkompetens. Behov av profilboende kan föreligga i de fall den enskilde har specifika behov som kräver särskild omvårdnad och kompetens.

Målgrupper

Vuxna personer som tillhör någon av LSS tre olika personkretsar samt övriga vuxna med omfattande fysisk eller psykiatrisk funktionsnedsättning i behov av bostad med särskild service.

De som ingår i LSS personkretsar är personer med:

- utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd (personkrets 1, LSS)
- betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom (personkrets 2 LSS), eller med
- andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service (personkrets 3, LSS).

De personer i målgruppen som inte tillhör någon av LSS personkretsar kan vid en behovsbedömning bedömas ha behov av bostad med särskild service enligt Socialtjänstlagen (SoL). De befintliga bostäder med särskild service som finns i stadens valfrihetssystem riktar sig alla till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Definition av boenden

Olika målgrupper har olika fysiska behov av boendet. För att skapa rimliga planeringsförutsättningar har en förenkling eller sammanslagning av olika typer av boenden gjorts. Detta avser endast

boendenas fysiska utformning och inte verksamhetens inriktning. När det blir aktuellt att ta ett boende i bruk kommer detta att hanteras av Gruppen för bedömning och förmedling (BOF) på socialförvaltningen samt berörd stadsdelsförvaltning. Denna sammanslagning är ett sätt för att enklare kunna planera utbyggnaden.

Vid framtagande av ovanstående behov/prognoser ska dessa i Boendeplanen grupperas i nedanstående fem grupper.

A. Gruppboende, LSS, som är ytkrävande

Dessa boenden har stora ytkrav. Det gäller såväl hygienutrymmen, som lägenheten och de gemensamma utrymmena. Det finns också behov av förråd för hjälpmedel. Verksamheten har också ett stort personalbehov och arbetsplatser för dessa. Boendet ligger med fördel i bottenplan.

Exempel på målgrupper

- Personer med multifunktionsnedsättningar och stora omvårdnadsbehov.
- Förvärvat hjärnskada, personkrets 2.
- Personer med behov av geriatrikomvårdnad.

B. Gruppboende, LSS, som bör vara friliggande

Dessa boenden bör ha hög säkerhet med flera in- och utgångar. Möjlighet att skärma av boenden. Ljudisolerat såväl för inkommande som utgående ljud. Verksamheten har ett stort personalbehov.

Exempel på målgrupper

- Personer med intellektuella funktionsnedsättningar och/eller autism med tilläggsdiagnoser inom psykiatri och/eller utagerande och utmanande beteende.

C. Gruppboende, LSS, normal tillgänglighetsanpassning

Dessa boenden kräver ingen annan anpassning än vad som framgår av byggnorm eller vad som beskrivs i stadens funktionsprogram för LSS bostäder. Inga eller små individuella anpassningar kan förekomma. Detta avser endast boendenas fysiska utformning och inte verksamhetens inriktning.

Exempel på målgrupper

- Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.
- Intellektuell funktionsnedsättning.
- Intellektuell funktionsnedsättning och tilläggsdiagnoser inom psykiatri.

- Intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism och är syn och/eller hörselskadade.
- Unga med demenssjukdom, personkrets 2.

D. Servicebostad, LSS eller SoL, normal tillgänglighetsanpassning

Detta avser enskilda lägenheter som har en gemensamhetslokal i närområdet. Boenden kräver ingen annan anpassning utöver byggnorm och stadens funktionsprogram. (Behov av mindre individuella anpassningar kan finnas.)

Exempel på målgrupper

- I huvudsak samma målgrupp som C. Gruppboende som inte kräver någon anpassning ovan.
- Psykiska funktionsnedsättningar.

E. Gruppboende, SoL

Dessa boenden kräver ingen annan anpassning än vad som framgår av byggnorm och vad som beskrivs i stadens funktionsprogram för SoL bostäder. Noteras bör att dessa grupper kan ha en annan gruppstorlek, cirka 12 lägenheter, än boenden enligt LSS.

Exempel på målgrupper

- Psykiska funktionsnedsättningar.
- Psykiska funktionsnedsättningar och har ett utagerande och utmanande beteende.

Regionernas boendeplaner

Regionerna tar fram en gemensam ”Boendeplan för särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL 31/12 2021– 31/12 2031” för respektive region. Boendeplanen skrivs i word-mallen och skickas till socialförvaltningen tillsammans med excelformuläret. I regionens boendeplan beskrivs behovet i enlighet med vad som redovisats i excelformuläret. Ärendet ska utgöra en gemensam planering för hur det redovisade behovet ska tillgodoses.

Regionens boendeplan ska fastställas av respektive stadsdelsnämnd. Observera att stadsdelsnämndernas sammanträden kan infalla på olika tider i månaden.

För att underlätta framtagande av regionens boendeplan bifogar socialförvaltningen fyra arbetsdokument;

1. Excelformulär. Fylls i enligt instruktioner på separat flik i excelformuläret.
2. En mall i Word, i vilken boendeplanen ska skrivas. I world-mallen har regionerna möjlighet att kommentera sina svar från excelformuläret och lyfta synpunkter i text.
3. Vägledning för framtagande av boendeplan 31/12 2021-31/12 2031 (detta dokument)
4. Swecos prognos för behov av bostäder med särskild service.
5. Befolkningsdata hämtad från start.stockholm

Swecos prognos

Sweco tar på uppdrag av socialförvaltningen i Stockholm stad fram en årlig prognos för behovet av bostäder med särskild service (BSS) inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri baserade på uppgifter i stadens sociala system första oktober 2021. Prognosperioden i sträcker sig 10 år framåt i tiden och omfattar åren 2021-2031. Prognosen visar det uppskattade behovet av bostäder med särskild service både per stadsdelsregion och för staden totalt. Prognosen kan användas som underlag för att uppskatta kommande behov.

Skrivinstruktioner

Den befintliga verksamheten för bostäder med särskild service enligt SoL och LSS beskrivs i excelformuläret verksamhetsvis per kategori. Regionen har möjlighet att kommentera sina svar från excelformuläret i fritext i world-mallen. Uppgifter som framkommer i excelformuläret behöver inte upprepas. Instruktioner för hur excelformuläret ska fyllas i finns i egen flik i excellformuläret. Regionens samtliga befintliga verksamheter inom LOV ska anges per kategori, även privata. I ett boende kan flera kategorier förekomma om exempelvis en lägenhet är kopplad till gruppboendet.

Prognosperiod

Prognosperioden för boendeplanen är 10 år framåt från 31 december 2021 till och med 31 december 2031.

- Mätdatum för befintliga boenden och befintliga individuella avtal är 31 december 2021.
- Uppskattat behov av bostäder och pågåendeprojekt ska redovisas för perioden första januari 2022 till och med 31 december 2031.
- För frågorna om nettohyreskostnad och tomgångshyra är det år 2021 som avses.

Nya frågor i boendeplan 31/12 2021-31/12 2031

Befintliga boenden

Ny fråga om nettohyreskostnad per dygn och lägenhet

Svar skrivs i excelformuläret och svaren kan kommenteras i word-mallen vid behov. Syftet med frågan är att kartlägga befintliga hyreskostnader inom bostad med särskild service (i egen regi och entreprenad) för att kunna jämföra hyran med nya bostadsprojekt. Frågan besvaras per enhet i tre delar; total hyreskostnad under 2021, total hyresintäkt vid 100% beläggning och total omsorgsmoms under 2021. Excel räknar ut nettohyreskostnaden per dygn och lägenhet.

Ny fråga om bostad med särskild service SoL, Socialpsykiatri

Svar skrivs i word-mallen. Syftet är att undersöka hur det ser ut i bostad med särskild service SoL inom LOV utifrån lokalernas utformning. Några frågor att resonera kring;

Motsvarar utformningen av gruppboenden befintligt behov? Finns plats för hjälpmedel och är storleken på enskilda lägenheter och gemensamhetsutrymmen tillräckliga? Finns det uteplats eller möjlighet att vara utomhus i anslutning till bostaden? Fungerar tillgängligheten i bostaden och i närmiljön även för äldre personer och personer med hjälpmedel som exempelvis rullstol? Finns det något annat som ni vill berätta om boendet?

Ny fråga om särskild inriktning i befintliga boenden-
Profilboenden

Svar skrivs i word-mallen. Med anledning av nytt uppdrag i budget 2022 om profilboenden behöver staden kartlägga hur många bostäder med särskild inriktning det finns i staden idag.

” Socialnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda inrättandet av profilboenden inom bostäder med särskild service”

Beskriv i word-mallen om det finns något/några bostäder med särskild service i er region som har en särskild inriktning. Var ligger boendet och för vilken målgrupp är den särskilda inriktningen?

Befintliga individuella avtal

Ny fråga om antal personer i kategori E, gruppbostad SoL.

Svar skrivs i excelformuläret och svaren kan kommenteras i word-mallen vid behov. Syftet med frågan är att specificera vilket

verksamhetsområde, funktionsnedsättning eller socialpsykiatri som tecknat det individuella avtalet SoL.

Personer på HVB eller stödboende

Ny fråga om placeringar på HVB och stödboende under ny flik i excelformuläret

Svar skrivs i excelformuläret och svaren kan kommenteras i word-mallen vid behov. Syftet med frågan är att undersöka om det finns ett dolt behov av bostad med särskild service inom socialpsykiatris område som vi inte tidigare fångat upp.

Frågor som var nya i föregående boendeplan

Flyttkedjor

Frågan är pausad.

Tomma lägenheter

Syftet med denna fråga är att ta reda på om det finns lägenheter som står eller har stått tomma under året och om det finns lägenheter som är svåra att förmedla. Frågan gäller lägenheter som saknat hyresgäst i mer än tre månader efter att tidigare hyresgäst flyttat och nybyggda lägenheter som efter att gruppboenden/serviceboenden öppnat saknat hyresgäst i mer än tre månader. Frågan gäller inte tomma platser på grund av t.ex. renovering utan gäller bara de lägenheter som är funktionsdugliga och som därmed skulle kunna ha en boende men inte har det. Frågan besvaras i excelformuläret.

Samlad ersättning per dygn

Syftet med frågan är att ta reda på hur stor merkostnaden är för de befintliga individuella avtalen i staden. Frågan gäller sammanlagd ersättningsnivå och besvaras i excelformuläret. Den sammanlagda ersättningen per dygn är summan av de nivåersättningar som varje person med individuellt avtal har. Socialförvaltningen kommer att inhämta uppgifter om särskild redovisning på annat sätt, därför ska den uppgiften uteslutas.

Tidplan för boendeplan 31/12 2021-31/12 2031

- **September 2021** uppstartsmöte med regionerna i syfte att gå igenom boendeplan 2021, utvärdering av arbetet med boendeplanen och vägledningen inför arbetet med boendeplanen 2022.
- **18 februari 2022.** Regionernas och stadsdelsnämndernas påskrivna tjänstutlåtande (kontorutlåtanden) lämnas till socialförvaltningen tillsammans med regionens boendeplan och excelformulär.
- **22 april 2022.** Respektive stadsdelsnämnds protokollsutdrag lämnas till socialförvaltningen. (Observera att det förutsätter att ärendet behandlas av nämnden senast i april).
- **Maj 2022.** Boendeplanen behandlas av socialnämnden.
- **Höst 2022.** Boendeplanen behandlas av kommunstyrelsen.

Frågor gällande vägledningen kan ställas till:

Anna Colliander, anna.colliander@stockholm.se

Regionernas boendeplaner skickas till;
socialforvaltningen@stockholm.se

Bilagor:

1. Excelformulär för boendeplanen
2. Word-mall för boendeplanen
3. Swecos prognos över kommande behov av bostäder med särskild service
4. Befolkningsdata hämtad från start.stockholm